

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Lausuntopyyntönne STM 044:00/2016

LAUSUNTO KOSKIEN HALLITUKSEN ESITYSLUONNOSTA LOMITUSJÄRJESTELMIEN UUDISTUSTA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Järjestämis- ja tuottamisvastuun siirto maakuntien hoidettavaksi on iso ja laaja muutos lomituspalveluiden toimintaan. Lomituspalvelut toimivat tällä hetkellä 42 yksikön voimin tulevaisuuden 18 maakunnan sijaan. Lomitettavien tilojen ja samalla lomittajien työn määrän väheneminen olisivat joka tapauksessa laajentamassa nykyisiä paikallisyksiköiden kokoja. Tähän tilanteeseen peilaten, on hyvä, että lomitussyksiköiden koot kasvavat maakuntatasolle tässä vaiheessa. Maakuntatasolla toimien lomituspalvelujen organisointia voidaan nykyisestään tehostaa. Tehtävät ja osaaminen hyvin organisoiden, voidaan nykyinen palvelutaso turvata, mikä on erityisen tärkeää maatalousyrittäjien jaksamisen kannalta. Maakuntien on kuitenkin huolehdittava riittävä osaaminen ja työvoima lomitushallintoon, jotta lomituspalvelut saadaan järjestettyä nykyinen palvelutaso säilyttäen.

Tulevia maakuntien organisaatioita rakentaessa on otettava huomioon myös yli maakuntarajojen tapahtuva yhteistyö. On erittäin toivottavaa, että yhteistyömahdollisuus jatkossakin on olemassa.

Turkistuotannon hallinnon keskittäminen Pohjanmaan maakuntaan ja poronhoitajien sijasavun hallinnon keskittäminen Lapin maakuntaan keskittää näiden eritysalojen osaamisen sinne, missä palveluja käytetäänkin eniten. Tervolan kunnan näkemyksen mukaan tämä on hyvä muutosesitys, jolla saadaan hallintoon tehokkuutta ja palvelun taso säilyy vähintään nykyisellä tasolla. Myös lain tulkinta ja asiakaspalvelun taso ovat kaikille asiakkaille samalla tasolla. Näin ollen asiakkaista palvelullaan samalla tavalla. On kuitenkin varmistettava, että Pohjanmaan ja Lapin maakuntia huomioidaan riittäväillä resursseilla, jotta palvelutaso saadaan pysymään vähintään nykyisellä tasolla.

Lomituksen rahoitus on esitetty tulevaksi maakunnille yleiskatteellisen rahoituksen kautta. Esitetystä mallista ongelmia muodostuu, mikäli maakunnat kohdentavat lomitukseen tarvittavaa rahoitusta sosiaali- ja terveysalan tai muiden alojen rahoittamiseen. Maakunnille tulevia lakisääteisiä tehtäviä, kuten maatalouslomitusta, ja niiden toteutumista tulee valvoa ministeriön sekä Valtion lupa- ja valvontaviraston tahoilta riittä-

vissä määrin, jotta palvelut tullaan järjestämään hyvin ja tasapuolisesti kaikille palveluun oikeutetuille maatalousyrittäjille.

Myös Lapin ja Itä-Suomen alueelliset erityisolosuhteet tulee ottaa huomioon rahoituksessa. Alueiden pitkät etäisyydet ja vaikeammat olosuhteet tuovat haasteita lomitukseen järjestämiseen yhtä tehokkaasti kuin muualla Suomessa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen rahoitus pitää säilyttää erillisrahoituksena, kuten esityksen mukaan tullaan tekemään turkistuottajien ja poronhoitajien sijaisavun kohdalla.

Tätä kautta lakisääteinen lomituspalvelu ja riittävä palvelutaso turvataan varmimmin kaikille, myös pienimmille ja syrjässä oleville maatiloille.

Maatalouslomituksen ohjaus ja valvonta toimivat tällä hetkellä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tehtävänä. Loppuraportti ehdottaa valvonnan ja ohjauksen siirtämistä Melalta Valtion lupa- ja valvontavirastolle. Lomituspalveluiden valvonnassa ja ohjauksessa on Melalla ollut merkittävä rooli jo pitkän aikaa. Muutoksessa on huolehdittava osaamisen siirtämisestä lomitukseen osalta Melalta Valtion lupa- ja valvontaviraston omaan lomitussyksikköön.

Tilakohtainen vuosiloma tuo lomituspalveluihin suuren muutoksen aiempaan verrattuna. Varsinkin suuret, monen yrittäjän maatilat menettävät muutoksessa merkittävän määrän vuosilomapäiviä, vaikka myönnettävien vuosilomapäivien määrä nostettaisiin ehdotettuun 31 päivään. Pienille yhden ja kahden yrittäjän maatiloille ei tilakohtaisesta vuosilomasta olisi suurta muutosta tulossa. Lomituspalveluiden hallinnon näkökulmasta tilakohtainen vuosilomaoikeus olisi helpompi toteuttaa- ja valvoa nykyiseen verrattuna.

Esitetty maatalon kokonaistyöajan laskentamalli on huono esitetyn kaltaisena ja sitä tulee tarkentaa tai parantaa. Tervolan lomitussyksikön alueella on isoja lypsykarjatiloja, joihin tämä laskentamalli vaikuttaa huomionnontavasti. Esim 24 yksikön lypsykarjatilalla laskennallinen työaika on nyt 14 h, joka esitetyn muutoksen myötä tippuisi 8,5 tuntiin. Tässä on radikaali ero nykyiseen verrattuna ja aiheuttaa suurta huolta maatalousyrittäjien ja lomittajien jaksamisen suhteen. Varsinkin keskikokoiset, 25-45 eläinyksikön kokoiset maatilat menettäisivät työaika eniten. Lomittajien kiire, vastuu ja työn kuormittavuus kasvaisi huomattavasti nykyisestä. Nykyisetkin työajat ovat joissakin paikoissa haastavia lomittajille rauhallisempien lomittajien on suoriuduttava samassa työajassa kuin ripeämmät lomittajat. Työaikojen lasku näkyy selkeästi loppuraportin liitteenä olevasta kaaviosta ”kokonaistyöajan määräytyminen”. Siinä näkyy selkeä työajan väheneminen varsinkin aivan pienimmillä 6-10 ey:n tiloilla ja samoin 18-60 ey:n tiloilla.

Nykyaikainen, hyvälle tasolle koneellistettu maatila pystytään lomittamaan juuri ja juuri esitettyihin aikarajoihin mutta pienemmät, käsityövaltaiset maatilat vaativat enemmän työaikaa. Nämä pienemmät tilat eivät olisi tasavertaisessa asemassa isompiin, koneellistettuihin tiloihin verrattuna esitetystä työajanlaskentamallissa. Pienempien tilojen olisi pakko ostaa työpäivään lisää tunteja, jotta eläinten hoito ei kärsi tai vaarannu ja tällöin ei heillä olisi olemassa ilmaista vuosilomaoikeutta.

Toisaalta lihakarjatilojen työaika nousee nykyisestä. Esim. 25 yksikön tilalla työaika on 6,40 tuntia ja tämä työaika nousisi esitetyn muutoksen myötä 8,5 tuntiin. Tämän muutoksen myötä lomittajien työaika kyllä nousisi, mutta onko tarkoituksenmukaista nostaa samalla valtion menoja tällaisella turhalla työajan lisäyksellä?

Tervolan kunta esittää, että työaikalaskelmia tarkistetaan eläinyksikkökertoimien osalta, jotta eri tuotantomuodot ja tilojen erot voitaisiin ottaa työajan laskennassa paremmin huomioon.

Lomittajien työpäivän pituuteen ei tällä muutosesityksellä ole tulossa parannusta osa-aikaisuuteen. Edellä mainittu työpäivän laskentamalli näyttää ainoastaan sen, että työaikaa pienennetään entisestään, jolloin lomittajien työpäivän pituus käytännössä lyhenee. Tästä aiheutuu nykyistä järjestelmää enemmän ongelmia. Työryhmän päällimmäisiä tavoitteita on ollut nimenomaan lomittajien osa-aikaisuuden vähentäminen. Nämä muutokset eivät sitä tee, päinvastoin. Lomittajien kiireen, vastuun ja työn kuormittavuuden lisääntyminen, lisää samalla työtaturmien riskiä, joka jo nykyisellään on maatalouslomittajien osalta tutkitusti huipukorkealla.

Lisävapaan määrän lisääminen ja sen pitäminen henkilökohtaisena etuutena tuo joustoa lomitusten suunnitteluun tiloilla. Samoin se tasaa isompien tilojen menettämiä vuosilomapäiviä, vaikka onkin maksullista. Tervolan yksikön alueen kunnat (Ranua, Keminmaa, Simo, Tervola) ja kaupunki (Rovaniemi) ovat tukeneet kiitettävästi tuettua maksullista lomitusta kuluneet viime vuodet. Lisääntyvä lisävapaan määrä tätä kautta aiheuttaa taloutensa kanssa painiville kunnille mahdollisia menojen lisäyksiä, mikäli tuki jatkuu entisenlaisena.

Maatalousyrittäjien maksujen alennukset ovat positiivinen asia maatalousyrittäjille. Yksi ja sama sijaispuhinta yksinkertaistaa hinnoittelua. Lisävapaan hinnoittelun osalta tulee myös pyrkiä yhteen ja samaan hintaan kaikissa tilanteissa.

Itse hankitun lomituksen suosio voi nousta joillakin alueilla, mikäli ehdotetut muutokset astuvat voimaan. Itse järjestetty lomitus tulisi saamaan täysin omanlaisensa muodon. Itse järjestetyn lomituksen ja kunnallisen lomituksen tasapuolisuus olisi ehdotuksen mukaisena päätösarvoinen toisiinsa nähden.

26.6.2017

Korvauksen korotus on positiivista ja mahdollisesti kannustaa lomittajia sopivilla alueilla ryhtymään lomittajayrittäjiksi. Mutta edelleen Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asutut alueet jäävät mitä todennäköisimmin ilman lomittajayrittäjiä pitkien välimatkojen vuoksi.

TERVOLAN KUNNANHALLITUS

Mika Simoska
kunnanjohtaja

Tarja Leinonen
sivistysjohtaja